

7e Nationale Geschiedenisonderwijscongres - Fort Vechten, Utrecht
Klimaat in de klas! Mens en natuur in de geschiedenisles

Programma

09.30	Ontvangst en inloop congresdeelnemers
10.00	Welkom en opening congres
10.15	Lezing Liesbeth van de Grift: <i>Een beter milieu begint bij... geschiedenis?</i>
10.45	Pauze en informatiemarkt
11.15	Lezing Tine Béneker: <i>De aarde als het huis van de mensheid</i>
11.45	Paneldiscussie
12.15	Uitreiking Kleio Klasse-prijs
12.20	Lunch en informatiemarkt
13.30	Workshops - ronde I
14.45	Pauze
15.00	Workshops - ronde II
16.15-17:00	Afsluiting en borrel

Workshops

1. KLIMAATVERANDERING IN DE KLAS: IN EUROPE SCHOOLS

Eugenie Khatschatrian (EuroClio)

Klimaatverandering is een van de grootste maatschappelijke problemen en uitdagingen in de 21e eeuw. Maar klimaatverandering is geen nieuw fenomeen. Hoe doecer je klimaatverandering vanuit historisch perspectief? Hoe maken we leerlingen duidelijk wat klimaatverandering voor hen betekent en laten we ze zich op een mediawijze manier verdiepen in de thematiek? In deze workshop zal EuroClio deze vragen beantwoorden aan de hand van het in samenwerking met In Europe Schools (VPRO) ontwikkelde lespakket Climate Change.

Eugenie Khatschatrian is projectmanager bij EuroClio, waar zij in samenwerking met de VPRO voor het project In Europe Schools lesmateriaal over klimaatverandering ontwikkeld heeft.

2. BIG HISTORY

Constance van Hall en Joris Burmeister (A. Roland Holst College)

Geschiedenisonderwijs in het 'antropoceen' vraagt om nieuwe benaderingen die de geschiedenis niet enkel als de ontwikkelingsgang van de mensheid presenteert, maar de mensheid positioneert in de context van de geschiedenis van de aarde en de kosmos. Daarom begonnen wij in 2012 met Big History op onze school, en later ook World History. We laten jullie tijdens deze workshop zien *én* ervaren hoe je je eigen geschiedenislessen verrijkt met de inhoud, maar ook met de vaardigheden die Big History biedt. Ook World History (met bijvoorbeeld *frames* om de historische katernen beter te doorsnijden) en de

nieuwe Climate Course komen aan bod! Doel is dat je na onze workshop met concrete ideeën, lesplannen en een boel inspiratie de deur uitloopt!

Constance van Hall en Joris Burmeister doceren filosofie en geschiedenis aan het A. Roland Holst College in Hilversum, waar zij de succesvolle vakken Big History en World History opgezet en uitontwikkeld hebben.

3. KLIMAATBEWUSTWORDING EN KLIMAATANGST BIJ LEERLINGEN

Adwin Bosschaart (HvA)

Klimaatverandering heeft grote impact op het wereldbeeld van leerlingen en kan existentiële angsten opwekken. In deze workshop gaat het over de vraag hoe leerlingen denken over klimaatverandering en welke rol kennis daarbij speelt. Daarnaast gaat het erom hoe je als docent leerlingen kunt laten nadenken over klimaatverandering zonder dat dat leidt tot klimaatapathie.

Adwin Bosschaart is hoofddocent aardrijkskunde bij de lerarenopleiding aardrijkskunde van de Faculteit Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam en heeft onderzoek gedaan naar het klimaatdenken onder leerlingen.

4. KRACHTIGE KENNIS: WAT HEEFT HET NIEUWE TIJDVAKKENKADER TE BIEDEN?

Carla van Boxtel & Maarten Bark (werkgroep Referentiekader Tijd)

Wat zouden alle leerlingen op school over geschiedenis moeten leren? De werkgroep Referentiekader Tijd presenteerde in 2022 een advies voor een nieuw historisch referentiekader. We verkennen de belangrijkste vernieuwingen, zoals het centraal stellen van historische ontwikkelingen, het werken met zes tijdvakken, meer aandacht voor global history, multiperspectiviteit, de relatie met historisch redeneren en samenhang met andere vakken. De kerndoelencommissie gebruikt het advies voor actualisatie van kerndoelen voor primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs. In hoeverre vindt u het nieuwe kader helder, bruikbaar en passend bij wat leerlingen over geschiedenis zouden moeten leren? Wat zou u de kerndoelencommissie willen meegeven?

Carla van Boxtel is hoogleraar vakdidactiek geschiedenis en lerarenopleider aan de ILO verbonden aan de Universiteit van Amsterdam.

Maarten Bark is docent geschiedenis op het Aletta Jacobs College, zat in de syllabuscommissie voor het examenprogramma en is lid van de havo/vwo commissie van de VGN.

5. KOLONIAAL VERLEDEN EN BURGERSCHAP

Hanneke Tuithof (UU)

Aandacht voor het koloniale verleden in het onderwijs is belangrijk. In februari 2023 wordt er door de Commissie Bussemaker gerapporteerd over de plaats die dit thema in onderwijs en erfgoed in Nederland kan hebben. Het thema koloniaal verleden biedt allerlei aanknopingspunten voor vakoverstijgend onderwijs, het behalen van burgerschapsdoelen, samenwerken met erfgoedinstellingen en het voeren van pedagogische gesprekken. In deze workshop wordt aan de hand van concreet lesmateriaal besproken op welke manieren docenten aandacht aan het koloniale verleden kunnen besteden.

Hanneke Tuithof is vakdidacticus geschiedenis aan de Universiteit van Utrecht, hoofddocent curriculumvraagstukken aan de Hogeschool Utrecht en lid van de Commissie Bussemaker, voor versterking kennis geschiedenis voormalig Nederlands-Indië.

6. MEDIA IN DE LES

Marieke Hermans (Beeld en Geluid)

Hoe vind je en hoe maak je audio- en videofragmenten voor gebruik in de les? Deze workshop beantwoordt deze vraag gebruikmakend van de Beeld & Geluid collectie beeldengeluidopschool.nl. Het is een praktische en inspirerende workshop waarin we je uitleggen hoe het platform werkt, hoe je snel je weg vindt door de collectie en hoe je makkelijk fragmenten op maat knipt en in je leermateriaal toepast. Een workshop ook met veel verrassende voorbeelden!

Marieke Hermans is productmanager Onderwijs Online bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum.

7. RONdleIDING FORT VECHTEN

Het congres vindt plaats in een unieke locatie: Fort Vechten. Het fort is gebouwd tussen 1867 en 1870 als deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en diende om artillerieaanvallen op de stad Utrecht en op achter het fort gelegen verdedigingswerken te voorkomen. Naast het fort bevinden zich de overblijfselen van een Romeins castellum genaamd Fectio. Tijdens deze rondleiding leert u alles over de geschiedenis van het fort en de omgeving.

De rondleiding wordt gegeven door gidsen van Fort Vechten.